

BILJEŠKE UZ ZNANSTVENI SKUP I ZBORNİK O ŽIVOTU I DJELU DANIŁA KLENA

U noći sa 12. na 13. travnja 1990. u Rijeci se nenadano završio zanimljiv i plodan životni put našeg uvaženog povjesničara, pismohranara i pravnika dr. Danila Klena. Samo desetak dana ranije uslijed je iznenadnog pogoršanja njegova zdravstvenog stanja morao biti odgođen predviđeni dvodnevni znanstveni skup u Zagrebu i Rijeci što su ga u čast golemog stručnog i znanstvenog djela spomentuog zaslužnika, a u povodu 80. godišnjice rođenja, zajednički pripremili Arhiv Hrvatske, Savez povijesnih društava Hrvatske, Savez arhivskih društava Hrvatske, Povijesno društvo - Zagreb, Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog Primorja - Rijeka, Historijski arhiv - Rijeka, Povijesno društvo - Rijeka te tadašnja Skupština općine istoga grada. Poradi tužne no neumitne činjenice njegova preminuća rečeni je skup, umjesto svečanog i zaživotnog, postao posmrtnim, a održan je 25. i 26. lipnja iste godine, kojom prilikom je u zagrebačkom Arhivu Hrvatske postavljena i prigodna izložba znanstvenikovih radova.

Danilo Klen rođen je u, tada austrijskom, Trstu dana 9. rujna 1910. kao sin Simona, radnika iz Hrvatskog Zagorja koji je svoju obitelj prehranjivao radeći u tamošnjem brodogradilištu. Ondje je završio prva četiri školska razreda. Kako su međutim 1921. Klenovi, poput niza drugih Hrvata, zbog nepoćudnosti bili protjerani iz talijanske kraljevine u tadašnju Kraljevinu SHS, mladi je Danilo nastavio obrazovanje u Zagrebu. Tu je svršio gimnaziju i diplomirao na Pravnom fakultetu na kojem je i doktorirao 1934. godine. Slijedećih petnaestak ljeta bio je, stjecajem političko-povijesnih okolnosti, činovnik triju država i za njih obavljao poslove novčarsko-pravnog stručnjaka, da bi to razdoblje vlastita poslovna života zaokružio jednogodišnjim predavanjem na zagrebačkom Pravnom fakultetu u školskoj godini 1951./1952.

Po isteku te nastavne godine trajno se preselio u Rijeku gdje ubrzo započinje njegov znanstveni rad, ujedno najplodniji dio umnikova djelovijeka. U Rijeci se zaposlio u ondašnjem Jadranskom institutu JAZU (danas Zavod za povijesne i društvene znanosti HAZU), zavodu koji od tada nadalje, zajedno s još nekoliko primorskih i istarskih kulturnih ustanova, dobrim dijelom upravo Klenovom zaslugom ima središnju ulogu u stvaranju i oblikovanju hrvatske povjesnice sjevernojadranskog područja. U njemu je obavljao različite odgovorne dužnosti, a istom je napredovao i u struci, tako da je krajem pedesetih dospio do promaknuća u zvanje višeg znanstvenog suradnika. Usporedo sa svojom djelatnošću u Jadranskom institutu više je godina, sredinom šezdesetih, kao izvanredni profesor predavao gospodarsku povijest na tek osnovanom riječkom Ekonomskom fakultetu.

Godine 1966. preuzeo je ravnateljsku službu u Historijskom arhivu - Rijeka, ustanovljenom kako bi se njegovi djelatnici bavili pismohranskim pitanjima Hrvatskog Primorja, Gorskog Kotara, kvarnerskih otoka te sjeveroistočnog dijela Istre. Osim toga, u razdoblju između 1967. i 1977. bijaše glavni urednik časopisa *Vjesnik Historijskog arhiva u Rijeci* (nakon što je postao zajedničkim glasilom riječke i pazinske pismohrane, promijenjen mu je naziv u *Vjesnik Historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu*), a g. 1968. pokrenuta su njegovim trudom *Posebna izdanja Historijskog arhiva - Rijeka*. Iako je krajem 1973. umirovljen, Klen nastavlja biti neumanjeno djelatatan sve do svoje smrti, što mu je uz ranija postignuća priskrbilo niz priznanja i počasti među kojima

se posebice ističe Nagrada grada Rijeke za životno djelo što ju je zaslužio desetljećnim predanim radom na velikoj *Povijesti Rijeke*. Također je bio istaknuti i štovani član više domaćih stručnih te znanstvenih tijela i udruga.

Između g. 1953. u tijeku koje je objavio svoj prvi prilog i 1990., posljednje godine svoga života, napisao je ili pak sudjelovao u stvaranju više od 150 naslova, objelodanjenih bilo u značajnom broju časopisa s kojima je surađivao, bilo u samostalnom obliku knjige ili posebnog izdanja. Objavljivao je cjelovita stručna i znanstvena djela, stručne, pregledne i izvorne znanstvene članke, osvrte, prikaze i ocjene, priopćenja, izvještaje te prigodne članke i rasprave, kao i ostale manje napise. Pritom se zanima za raznolika područja: od pravne, gospodarske, političke, kulturno-umjetničke, crkvene i pomorske povijesti pa sve do pomoćnih povijesnih znanosti. Zemljopisni krajevi obuhvaćeni njegovim istraživanjima su Istra, Kvarner i Hrvatsko Primorje, a zgodnice i širi prostori, i sve to u rasponu od razvijenog i kasnog srednjeg vijeka preko novovjekovlja do suvremenog doba.

Čak i iz ovih nekoliko sažetih podataka njegova bogatog životopisa može se naslutiti priličan značaj Danila Klena za razvoj povijesnih znanosti u našoj zemlji, osobito u njezinu zapadnome dijelu. O djelovanju i dostignućima ovog vrijednog, i među poznanicima omiljenog, čovjeka već je pisano za njegova života, u čemu se osobito istakao Petar Strčić. Znanstveni je skup s početka našeg napisa dodatno doprinio boljem spoznavanju ukupne i pojedinačne vrijednosti Klenovih nastojanja.

Na nesreću, teškoće u hrvatskoj domovini ovih devedesetih godina nastale poradi tužnih i krvavih ratnih zbivanja (što su izazvana brojnim zvjerskim zločinima umno i tjelesno nakaznih srpskih razbojnika), odgodile su konačnu pojavu tiskovine koja sadrži radove 14 naših stručnjaka i znanstvenika s tog počasnog skupa sve do sredine 1993., tj. do vremena kada su se stekli svi uvjeti za dovršenje ovog hvalevrijednog pothvata. Ishod brojnih pregnuća jest dobar i zaokružen zbornik radova *Život i djelo dr. Danila Klena (1910.-1990.)* od 122 stranice s otisnutih 13 preglednih članaka i jednim stručnim radom, kojima su pridodati i sažeci na stranom, u ovom slučaju engleskom jeziku. Djelo je objavljeno kao 11. svezak Posebnih izdanja Historijskog arhiva - Rijeka, ujedno je upotpunjeno s osam zanimljivih svjetloписа što prikazuju dr. Klena u radnom okružju.

Na prvih trinaest stranica nalaze se osnovni podaci o rečenom naslovu, njegov sadržaj, riječ uredništva te pozdravna i zahvalna slova pri otvaranju znanstvenog skupa, a sami prilozi u zborniku poredani su ovim slijedom: Petar STRČIĆ, *Životopis dr. Danila Klena (1910.-1990.)*, str. 15-26; Igor KARAMAN, *Značenje znanstvenog opusa dr. Danila Klena za gospodarsku povijest Hrvatske*, str. 27-34; Miroslav BERTOŠA, *Srednjovjekovne teme u djelu Danila Klena*, str. 35-42; Lujko MARGETIĆ, *Doprinos Danila Klena pravnopovijesnoj znanosti*, str. 43-50; Darinko MUNIĆ, *Ekonomska povijest i njeni elementi na primjeru našeg srednjovjekovlja u djelu dr. Danila Klena*, str. 51-64; Radojica BARBALIĆ, *Pomorska problematika u radovima dr. Danila Klena*, str. 65-67; Nikola STRAŽIČIĆ, *Stari kartografski izvori u radovima Danila Klena*, str. 69-74; Radmila MATEJČIĆ (u međuvremenu preminula 20. kolovoza 1990.), *Danilo Klen o povijesti Rijeke*, str. 75-80; Ljubinka KARPOWITZ, *Radovi D. Klena o razvoju velikih industrijskih poduzeća Rijeke*, str. 81-85; Michael SOBOLEVSKI, *Danilo Klen o talijanskoj okupaciji i fašističkom teroru u Istri i na kvarnerskim otocima između dvaju svjetskih ratova*, str. 87-89; An-

ton GIRON, *Novija politička povijest u radovima Danila Klana*, str. 91-96; Jadranka KALOPER-BAKRAČ, *Arhivski rad dr. Danila Klana*, str. 97-102; Vanda EKL (u međuvremenu preminula 30. ožujka 1992.), *Izložbena aktivnost Danila Klana i njegovi radovi o kulturnim spomenicima*, str. 103-106; Snježana HOZJAN, *Prilog za bibliografiju dr. Danila Klana*, str. 107-120.

Elvis Lukšić

Ethnologica Dalmatica (Etnografski muzej Split, sv. I-III, Split, 1992.-1994.)

Godišnjak *Ethnologica Dalmatica* nastavak je izdavačke djelatnosti Etnografskog muzeja u Splitu koji je još davne 1913., tri godine nakon osnivanja, pokrenuo časopis *Koledar Pokrajinskog muzeja za narodni obrt i umjetnost u Splitu*. Prvi svjetski rat prekinuo je izdavačku djelatnost Muzeja te se nakon dva tiskana broja Koledara do današnjeg dana nije obnavljao godišnjak ove najstarije specijalizirane etnografske muzejske ustanove u Hrvatskoj. Prvi broj godišnjaka (gl. urednik N. Bezić-Božanić) posvećen je 80-godišnjici Muzeja i 85-godišnjici osnivanja prve javne etnografske zbirke u Hrvatskoj te sadrži odabrane radove sa simpozija *Interakcije kultura* održanog u Splitu od 6. do 8. prosinca 1990. Interdisciplinarno zasnovani prilozi sa simpozija vrijedan su izvor kako za proučavatelje narodne kulture i običaja, tako i za povjesničare kulturno-prosvjetnog i umjetničkog razvoja dalmatinskih gradova i sela u prošlosti i u suvremeno doba.

U prvom prilogu D. Kečkemet ukazuje na *Uključivanje Židova u društvenu, političku i kulturnu sredinu Splita i njihov doprinos toj sredini* (str. 5-10). Ističe značaj osnivanja Rodriguezove skele i lazareta u Splitu krajem XVI. st. za doseljavanje i djelovanje Židova u Splitu te kao primjer njihove integracije u javni život grada spominje istaknutog sudionika hrvatskog narodnog preporoda, knjižara i izdavača Vida Morpurga.

Obujmom i postignućem članova doseljeničke talijanske obitelji Solitro u Splitu bavi se A. Kudrjavcev u radu *Braća Solitro i Split* (str. 11-18) u kojem posebnu pažnju posvećuje književnoj i znanstvenoj djelatnosti braće Giulija i Vicenza Solitra.

Split - stjecište trgovačke robe između Istoka i Zapada tema je rada N. Bajić-Zarko (str. 19-23). Ukazano je na obujam i trgovačke pravce splitskog prometa u XVIII. st. te na značaj dinamike trgovačkog poslovanja za stvaranje jake gospodarske osnove jednog dijela splitskog građanstva i pučanstva.

Slijedi niz radova etnološkog obilježja: *Gradske gatare u Splitu i tradicijsko nasljeđe*, R. Vujnović (str. 25-31), prilozi *O starim mediteranskim oglavljima*, G. Schubert (str. 33-43) i J. Lulić, *Interakcije kulturnih elemenata na primjeru ženskog oglavlja sjev. Dalmacije* (str. 45-54), te analiza *Motiva svastike u Dalmaciji od neolitika do XX. stoljeća*, R. Senjković (str. 55-66).

Gotički pojas iz groba nekropole Sv. Spas na vrelu rijeke Cetine tema je priloga M. Dragičević (str. 67-77) u kojem se ukazuje na ikonografske i kompozicijske osobitosti ove umjetnine.

Zasnivajući istraživanje na izvornoj arhivskoj građi iz razdoblja od 1752. do 1865., N. Bezić-Božanić u prilogu *Nekoliko podataka o dotama u Starom Gradu na otoku Hvaru* (str. 77-90) ukazuje na istovjetnost u tradiciji